

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ενότητα 3: Δισσοί Λόγοι

Παρούσης Μιχαήλ

Τμήμα Φιλοσοφίας

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά **ΠΠ**
μαθήματα

Σκοποί της ενότητας

1. Δισσοί λόγοι: τί σημαίνει έχω δίκιο ή άδικο
 2. Δίκαιο και εξουσία
-

1.Τί σημαίνει έχω δίκιο ή άδικο

Όταν λέμε ότι κάποιος έχει δίκιο ή άδικο σημαίνει ότι πρέπει να έχει δίκιο ή πρέπει να έχει άδικο γιατί κινούμαστε σε ένα χώρο δεοντολογίας και κανονιστικότητας.

2. Πραγματικά περιστατικά

Με βάση τα πραγματικά περιστατικά θα δούμε τί ισχύει κάθε φορά. Αν κάποιος έκανε ένα έγκλημα δεν έχει σημασία το πότε το έκανε. Επιδέχεται τιμή αλήθειας. Ενώ όταν οδηγεί κάποιος και χτυπήσει κάποιον πρέπει να δούμε αν έχει δίπλωμα, γιατί τον χτύπησε ,αν δηλαδή ήταν απρόσεκτος ή αν ήταν απρόσεκτο και το άτομο το οποίο χτύπησε. Επιδέχεται αξιολογικές κρίσεις.

3.Νομική έννοια ευθύνης

Η ευθύνη προϋποθέτει κάποια υπαιτιότητα. Εάν θέλω να πω ότι κάποιος υπαίτια ζημίωσε κάποιον άλλον χτυπώντας τον με το αυτοκίνητο, θα πρέπει να αποδείξω τη υπαιτιότητα. Πρέπει να μαζέψω στοιχεία που θα με οδηγήσουν στην αξιολογική έννοια ότι ήταν απρόσεκτος.

Άρα, το δίκαιο εργάζεται πάνω σε μια συσχέτιση διαπίστωσης πραγματικών περιστατικών τα οποία αποτελούν προϋποθέσεις για την εφαρμογή του. Η εφαρμογή του δικαίου περιλαμβάνει αυτό που λέμε ερμηνεία του δικαίου.

Αν λοιπόν έχω ένα νόμο , για παράδειγμα το άρθρο 914 ΑΚ , ο οποίος λέει ότι: όποιος ζημίωσε άλλον υπαίτια και παράνομα τότε υποχρεώνεται να τον αποζημιώσει. Είναι μια νομική

πρόταση που έχει ένα κομμάτι το οποίο αναφέρεται σε προϋποθέσεις και ένα δεύτερο κομμάτι που αναφέρεται σε συνέπειες.

Οι προϋποθέσεις (ζημίωση ,υπαίτια ,παράνομα) αφορούν το πραγματικό του κανόνα δικαίου και το δεύτερο κομμάτι (υποχρεώνεται να τον αποζημιώσει) είναι η έννομη συνέπεια.

Όλο αυτό το σύστημα του νόμου θεμελιώνει ένα συγκεκριμένο τύπο ευθύνης, τη λεγόμενη ευθύνη από αδικοπραξία.

Στο δίκαιο έχουμε ένα πεδίο όπου συμπλέκεται η αποκατάσταση της αλήθειας ως πραγματικό περιστατικό, η ρητορική της έκθεση και αξιοποίηση και η λογική και επιστημονική εφαρμογή του δικαίου με βάση την υπαγωγή πραγματικών περιστατικών στο πραγματικό του νόμου.

4.Δισσοί λόγοι

Οι δισσοί λόγοι είναι επιχειρήματα τα οποία χρησιμοποιεί κανείς αφού τα έχει σπουδάσει επαρκώς σε μία σχολή ρητορικής, δηλαδή σε ένα σοφιστή. Οι σοφιστές χρησιμοποιούν την τέχνη της ρητορικής για να πείσουν.

Ο μηχανισμός μέσα από τον οποίο λειτουργεί το δίκαιο είναι ένας μηχανισμός όπου αντιθέτουμε ένα επιχειρήμα πάντα σε ένα άλλο, γιατί ο κριτής θα είναι ένας άλλος και θα πρέπει να αναπτύξουμε επιχειρήματα για να τον πείσουμε.

5.Δισσοί λόγοι για το δίκαιο και το άδικο

Αυτό που προσπαθεί να κάνει αυτή η σοφιστική επιχειρηματολογία του κειμένου είναι αυτό που προσπαθεί να κάνει κάθε σοφιστική μέθοδος, δηλαδή να βγάλει την αλήθεια από τον απόλυτο τόπο , στον οποίο την βάζουν οι φιλόσοφοι και να την φέρει στον σχετικό τόπο ,όπου την τοποθετούν οι σοφιστές. Είναι ή ίδια ακριβώς τακτική, η ανταλλαγή του απολύτου με το σχετικό. Δηλαδή να πεις ότι το δίκαιο και το άδικο εξαρτάται πάντα ανάλογα με το όφελος και την σκοπιμότητα, δεν υπάρχει καθαυτό. Η τακτική αυτή ξεκινάει από μία αρχή και προσπαθεί

να σπείρει μία αμφιβολία στο κατά πόσο ή όχι η αρχή αυτή μπορεί να αποτελέσει μία σταθερά.

Βλέπουμε ότι το δίκαιο ως κρίση επαφύεται σε μία ισχυρή διαπλαστική μας ικανότητα. Προσπαθούμε με κάθε μέσο που έχουμε όχι μόνο να διαπλάσουμε την πραγματικότητα όπως θα μας συνέφερε αλλά για την βελτιστοποίηση της τελικής κρίσης υποκειμενικά και όχι αντικειμενικά. Και εκεί είναι το πρόβλημα: πώς σε μια τέτοια διαδικασία η υποκειμενική βελτιστοποίηση θα μπορέσει να αντιταχθεί σε μία αντικειμενική βελτιστοποίηση που είναι η δουλειά του δικαστή. Η ατομική επιχειρηματολογία αντιτίθεται προς την δικαστική κρίση, η οποία διέπεται από μία βασική αρχή δικαιοσύνης, δηλαδή να βρεθεί η σωστή απόφαση σε μία διαφορά.

6. Προβλήματα

Ανακύπτουν κυρίως στη νομική και στη ερμηνεία του δικαίου όταν διαφωνούν οι ίδιοι οι νομικοί πάνω σε νομικά ζητήματα. Έτσι, οι νομικές κρίσεις πολλές φορές δυσκολεύονται από την θεωρητική διχογνωμία στο δίκαιο παρά από την πρακτική ρητορική των μερών. Αλλά οι δισσοί λόγοι σηματοδοτούν ότι η ρητορική φύση του δικαίου πρέπει να υπολογίζεται πάντα στην επέλευση του τελικού αποτελέσματος.

7. Δίκαιο και εξουσία

Το δίκαιο αποτελεί και ένα εξουσιαστικό τρόπο ρύθμισης της συμπεριφοράς. Δηλαδή εκεί όπου υπάρχει άσκηση εξουσίας, υπάρχουν και κανόνες του τι επιτρέπεται και τι απαγορεύεται. Άρα, εκεί το δίκαιο είναι ο μηχανισμός που εγγυάται την άσκηση μιας συγκεκριμένης εξουσίας. Γι' αυτό και δίκαιο λέμε ότι έχουν όλοι οι τύποι πολιτευμάτων. Κάθε εξουσία προσπαθεί να επιβάλλει τη θέλησή της με ένα συγκεκριμένο νομοθετικό καθεστώς.

8. Το δίκαιο ως μέσο

Το γεγονός ότι η εξουσία χρησιμοποιεί το δίκαιο, που αποτελείται από επιμέρους κανόνες, ως μέσο μας κάνει να καταλάβουμε γιατί πρέπει να επικρατήσει το δίκαιο. Το δίκαιο είναι έκφραση κυριαρχίας. Μια ανώτερη έννοια από τη εξουσία είναι η έννοια του κράτους. Η εξουσία είναι μία από τις εκφάνσεις της ύπαρξης του κράτους. Οι άλλες δύο είναι ο λαός και η χώρα. Σε μία χώρα είναι σημαντικό να υπάρχει μία πηγή νομιμότητας.

9. Αρχύτας

Είναι εντυπωσιακό ότι ο Αρχύτας θεματοποιεί το ζήτημα της κυριαρχίας και μάλιστα σε μία εποχή που η κυριαρχία ήταν ένα δευτερεύον ζήτημα στη φιλοσοφία. Η κυριαρχία εδώ είναι κάτι διαφορετικό από την εξουσία. Η εξουσία χωρίζει την πολιτεία σε εξουσιαστές και εξουσιαζόμενους. Η κυριαρχία είναι εκείνο το οποίο από κοινού έχουμε όσο διαρκεί ιστορικά μία πόλη. Είναι μία ιδιότητα που αναπτύσσει η πόλη επειδή έχει εξουσιαστές και εξουσιαζόμενους σε μια αρμονική σχέση. Κυρίαρχη είναι εκείνη η πολιτεία που μπορεί να επιβάλλεται σε άλλες κυρίαρχες πολιτείες, να είναι ίση απέναντί τους και όχι να επιβάλλεται. Ο νόμος είναι η μοναδική βάση από την οποία εκπηγάει η κυριαρχία γιατί από το νόμο προέρχεται η νομιμοποίηση των αρχόντων. Πάνω από τα πρόσωπα οφείλει να είναι ο νόμος. Έτσι θα μπορούν να άρχουν, να άρχονται και από κοινού να ευδοκιμούν. Είναι μια κατασκευή η παραπάνω που ταιριάζει σε ελεύθερους πολίτες.

10. Τρία κριτήρια Αρχύτα για ένα σωστό νομοθετικό έργο

Ο σωστός νόμος πρέπει, πρώτον να είναι σύμφωνος με τη φύση δεύτερον να έχει πραγματική ισχύ και τρίτον να συμφέρει στην οργανωμένη κοινωνία. Θα είναι σύμφωνος με τη φύση όταν θα είναι σύμφωνος με το φυσικό δίκαιο. Η αρχή του φυσικού δικαίου είναι να αποδίδει κανείς σε κάποιον σύμφωνα με την αξία του. Πραγματική ισχύ θα έχει ο νόμος όταν ανταποκρίνεται σε πραγματικές ανάγκες. Σε πραγματικές ανάγκες δεν ανταποκρίνονται οι νόμοι που έρχονται να εξυπηρετήσουν συμφέροντα. Ο νόμος πρέπει να ωφελεί την κοινωνία και όχι το άτομο. Ένας τέτοιος νόμος είναι πάνω από τους άρχοντες και τους αρχόμενους γιατί έχει μέσα του την αιτία της ισχύος του. Δηλαδή, ένας νόμος είναι έκφραση κανονιστικότητας. Εάν είναι κάτι

κανονιστικό τότε ισχύει και εμείς πρέπει να τον τηρούμε. Το θεμέλιο της ισχύος του δικαιολογεί την βαρύτητα της ύπαρξής του. Αυτά τα τρία κριτήρια αποτελούν θεμέλια ισχύος του δικαίου.

11. Πολιτικός σχεδιασμός

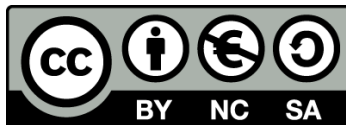
Μπορεί κανείς να δράσει στα πλαίσια ενός πολιτικού σχεδιασμού. Ο Αρχύτας μας λέει ότι η κάθε πόλη είναι σε θέση να σχεδιάσει το πολίτευμά της. Τη δημοκρατία και οποιοδήποτε άλλο καθεστώς οφείλουμε και μπορούμε να τα προσχεδιάζουμε. Ο σχεδιασμός αυτός περνάει μέσα από ένα σύνταγμα και αποτελούν συνειδητές επιλογές μια πολιτικής κατάστασης.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Παρούσης Μιχαήλ 2015. «Φιλοσοφία του Δικαίου. Δισσοί Λόγοι». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PHIL1918/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

